

foto: Henk Sas

Westerhaven, juli 2020

Ontstaansgeschiedenis Woonzorgcentrum Westerhaven

Woonzorgcentrum Westerhaven is in wezen ontstaan uit het vroegere 'Armhuys' van de Ned. Hervormde Diaconie aan het Achterom 3-5 dat in 1822 gesticht wordt met het doel behoeftige bejaarden in het huis op te nemen en armen financieel te ondersteunen. In de loop van de daarop volgende anderhalve eeuw ontwikkelt het Diaconiehuis zich steeds naar de eisen van de tijd tot een volwaardig tehuis voor bejaarden.

Plannen nieuw bejaardenhuis

Echter halverwege de vorige eeuw wordt in Hoorn toch een steeds nijpender behoefte aan een nieuw, modern bejaardenhuis voelbaar. Het college van burgemeester en wethouders doet eind jaren vijftig het verzoek aan het college van diakenen van de Hervormde Gemeente om een tehuis te bouwen en tevens te besturen voor bejaarden uit het gehele niet-katholieke deel van de Hoornse bevolking. Voor rooms-katholieke bejaarden is er namelijk al het St. Jozefhuis aan het Achterom 15-17. Het college van diakenen vindt deze taak echter te zwaar en zoekt contact met andere protestantse kerkgenootschappen in Hoorn, m.n. met de Gereformeerde Kerk en met de Doopsgezinde, Lutherse en Remonstrantse Gemeenten. Deze staan daar zo welwillend tegenover dat op 1 november 1960 de Stichting Protestants Interkerkelijk Verzorgingshuis voor Bejaarden opgericht wordt.

Locatie en bouw

Het bestuur wil het tehuis bij voorkeur bouwen op historische grond in de binnenstad, vlakbij het water. De meest ideale plek daarvoor ligt binnen de driehoek Kuil, Westerdijk en Proostensteeg. In de zestiger en zeventiger jaren worden successievelijk alle panden in dit gebied op twee na - Kuil 32 en 34 - door de gemeente en de stichting opgekocht en zodra ze leeg komen te staan gesloopt. De grond voor de bouw van het bejaardenhuis wordt door de gemeente in erfpacht gegeven. Na nog enkele niet voorziene financiële tegenvallers kan uiteindelijk in 1965 een begin gemaakt worden met de bouw van het woonzorgcentrum naar een ontwerp van de architecten J. Koorn en Ir. K. Spruit. In een later stadium maakt een woningbouwvereniging ook een aanvang met de bouw van de bijbehorende aanleunwoningen aan West, Kuil en Paardensteeg.

Officiële opening en naamgeving

Intussen bezint men zich op een nieuwe naam. Bij de officiële opening op 3 november 1967 door burgemeester Canneman wordt deze onthuld: Woonzorgcentrum 'Westerhaven'. De naam verwijst naar de vroegere Westerhaven, de oorspronkelijke uitwatering in de toenmalige Zuiderzee van de Westerburchwal (het huidige Achterom) via de Kuil, toen het Achterom nog een open vaarwater was, voordat de gracht in 1654 werd overwelfd. De naam Westerhaven is ook symbolisch: elk schip zoekt bij moeilijke weersomstandigheden een veilige haven; zo geldt dat ook voor de bejaarde die door allerlei omstandigheden niet meer zelfstandig kan blijven wonen. Westerhaven duidt bovendien op de plaats waar de zon ondergaat, zoals ook de levenszon van de ouder wordende mens langzaam ter kimme neigt.

Restauratie, verhuur en verkoop Diaconiehuis

Het onbewoonbaar verklaarde pand op Achterom 1 is reeds in 1956 door de diaconie in eigendom verworven. Op 30 juni 1967 wordt Achterom 1 echter het officiële adres van Westerhaven en wordt het oude pand aan het Diaconiehuis toegevoegd.

Nadat de bewoners van het Diaconiehuis naar Westerhaven zijn verhuisd, wordt in 1969 een begin gemaakt met de restauratie van het gehele Diaconiehuiscomplex, bestaande uit Achterom 3, 5, 7 en 9. Het pand met het voormalige adres Achterom 1 wordt gesloopt en herbouwd en middels een doorgebroken muur volledig in het Diaconiehuis geïntegreerd. Het Diaconiehuis zelf wordt grondig gerestaureerd en de huizen op Achterom 7 en 9 worden gedeeltelijk gesloopt en herbouwd. Op 26 maart 1971 is de restauratie van het complex voltooid en vindt de heropening plaats.

Het Diaconiehuis is dan inmiddels verzelfstandigd en wordt door de eigenaar Stichting Protestants Interkerkelijk Verzorgingshuis Westerhaven samen met Achterom 7 en 9 verhuurd aan de Eerste Hoornse Begrafnis- en Crematieverzorging van 1894 N.V. (E.H.B.C.). Alleen de woning van de directeur op Achterom 3 rood (eerste verdieping) die te bereiken is via een kleine hal met trap aan de achterzijde, blijft noodgedwongen nog een onderdeel van Westerhaven.

In 1979 wordt de aanbouw aan de linkerkant van het Diaconiehuis nogmaals gesloopt en op een smallere basis herbouwd om ruimte te creëren voor een bredere toegangspoort voor het verkeer naar Westerhaven.

Uiteindelijk wordt in 2006 het gehele Diaconiecomplex aan de E.H.B.C. verkocht, waarmee er een definitief einde komt aan de relatie met de Stichting Interkerkelijk Wooncentrum Westerhaven.

Godsdienst

De godsdienst is in het bestuur vaak onderwerp van gesprek. Geregeld willen rooms-katholieke bejaarden in het tehuis opgenomen worden. Dit is een probleem omdat het tegen de statuten van Westerhaven in gaat. De beleidslijn is om deze kandidaat-bewoners door te sturen naar het St. Jozefhuis, tenzij daar geen plaats is. Het wordt nog lastiger als er plannen zijn om het St. Jozefhuis te sluiten. Na overleg met de Stichting Samenwerkende Kerkgenootschappen en het provinciaal college van toezicht in de Nederlands Hervormde Kerk wordt de bewuste zin uit de statuten geschrapt en krijgen ook rooms-katholieke bejaarden toegang tot Westerhaven.

Bij de statutenwijziging van 1997 wordt de officiële naam van Westerhaven veranderd in Stichting Interkerkelijk Woonzorgcentrum Westerhaven. Hierdoor kunnen uiteindelijk ook rooms-katholieken tot het bestuur toetreden.

Uitbreiding

In 1982 sluit het St. Jozefhuis als tehuis voor rooms-katholieke bejaarden inderdaad zijn deuren. De oorspronkelijk aan het huis verbonden woonflat aan de Westerdijk blijft staan en de directie van Westerhaven bezint zich op overname van de 29 aanleunwoningen die zich daarin bevinden. In 1984 vindt de overdracht plaats en krijgt het gebouw de naam 'Woonflat Westerhaven'.

Plan tot renovatie

Maar dan: in het ontwerpplan voor de verzorgingshuizen in Noord-Holland 1987-1991 krijgt Westerhaven het predicaat 'slecht'. Ook al verkeert het huis bouwkundig nog in prima staat, het voldoet echter niet aan de dan geldende woonnormen: de kamers zijn te klein en de bewoners

beschikken niet over een eigen douchegelegenheid. Bovendien heeft het huis nieuwe functies gekregen, zoals tijdelijke opname, dag- en nachtopvang en de wijkfunctie, maar ruimten om deze taken uit te voeren zijn er niet.

De voorbereidingscommissie gaat daarop aan de slag om in kaart te brengen wat er aan renovatie van het gebouw gedaan kan worden en wat er aan nieuwbouw nodig is. De provincie vindt het door de commissie gepresenteerde plan echter te duur en spreekt zich daarop verrassend genoeg uit voor totale nieuwbouw, aangezien dat op termijn goedkoper zou zijn.

Aanleunwoningen

Een belangrijk onderdeel van de vervangende nieuwbouw zullen de aanleunwoningen vormen. De gemeente geeft de woningbouwvereniging toestemming tot de bouw van vijftien nieuwe aanleunwoningen. Deze komen aan een nog aan te leggen plein te staan dat te bereiken is vanaf het Achterom en dat De Driestal zal gaan heten. Deze naam verwijst naar een huis met erf, 'De Drystal', dat zich in 1486 op ongeveer dezelfde plaats in het voormalige gedeelte van de Proostensteeg bevond en gezien de naam waarschijnlijk een bedrijfspannd was. De betekenis van 'driestal' is namelijk (schoenmakers)krukje met drie poten of kortweg driepoot.

De bestaande bejaardenwoningen aan West, Kuil en Paardensteeg die in eigendom zijn van een woningbouwvereniging kunnen met enkele aanpassingen ook aanleunwoningen van het nieuwe Westerhaven worden.

Nieuwbouw Westerhaven

Voordat het oude gebouw gesloopt kan worden en de nieuwbouw van start kan gaan, is er voor de bewoners een adequaat tijdelijk onderkomen nodig. Die wordt gevonden in het oude bejaardenhuis Avondlicht aan het Keern dat op de nominatie staat te worden gesloopt en op dat moment leeg staat. Eind 1988 kan een begin worden gemaakt met de verhuizing en als die voltooid is, doet de slopershamer zijn werk. De nieuwbouw staat o.l.v. architecte mevrouw Soedjono van architectenbureau Schutte & Partners B.V. uit Leiden; op 6 maart 1989 wordt de eerste paal geslagen door de gedeputeerde C. Korver en directeur J. Visser. Na een voorspoedige bouw vindt op 1 november 1990 de officiële opening van het nieuwe Westerhaven door burgemeester Janssens plaats. In zijn toespraak toont de burgemeester zich zeer tevreden over 'het architectonisch zo moderne en esthetische gebouw'.

In 1993 ondergaat de 25 jaar oude woonflat aan de Westerdijk een grondige renovatie, maar o.a. door betonrot zijn de dagen van het gebouw geteld. Intussen worden de naastgelegen vier woningen aangekocht en in 1999 samen met de woonflat aan Woningstichting Hoorn doorverkocht. Deze panden worden daarop gesloopt. Het architectenbureau Trigallez uit Hoorn maakt een ontwerp voor de bouw van appartementen op dit door sloop vrij gekomen terrein. De appartementen zullen als aanleunwoningen van Westerhaven door een woningbouwvereniging verhuurd worden. Het appartementengebouw is in 2003 gereed en krijgt de naam 'Residentie Hoornsche Hop'. Sinds 2001 is Woonzorgcentrum Westerhaven niet langer zelfstandig, maar valt het onder de Stichting Ouderenzorg Wilgaerden, een overkoepelende organisatie voor ouderen zorg in West-Friesland.

Tot slot:

in de afgelopen decennia sinds de voltooiing van het nieuwe Westerhaven en de aangrenzende woningen hebben zich uiteraard een aantal kleine bouwkundige veranderingen voorgedaan, maar niet zodanig dat die tot een ander stadsbeeld hebben geleid. Het moge duidelijk zijn dat dit anno 2020 geen beschrijving is van een monument dat door de eeuwen heen onveranderd in stand gehouden dient te worden. De dynamiek van de tijd en de daaruit voortvloeiende veranderende behoeften, met name in de zorg, zullen in de toekomst ongetwijfeld ook hun weerslag op dit voor Hoorn thans zo fraaie en representatieve zorgcomplex hebben.

Nettie de Roos m.m.v. Piet van Iersel, februari 2021

Bron: 'Zorgen voor de toekomst – 40 jaar Westerhaven' (1960-2000)